

ROZVOJ AKTIVIT A TVOŘIVOSTI

Zdenko Reguli

Lucie Mlejnková

MOTIVACE KE VZDĚLÁVÁNÍ

- jedním z nejdůležitějších úkolů andragoga je motivovat účastníky s rozvoji sebe sama a k vyvinutí dostatečné aktivity, aby byla tato snaha efektivní
- Činnosti lektora:
 - lektor motivuje účastníky vysvětlením, jaký význam má probírané učivo pro praxi a pro osobní život
 - uvádí úspěšné aplikace poznatků a dovedností v praxi
 - seznámí v úvodu svého vystoupení s cíli, obsahem a strukturou vyučovací jednotky
 - usměrňuje účastníky ke spolupráci ve vyučování
 - vede účastníky k promyšlení učiva, k zobecňování konkrétních poznatků, k odhalování příčin jevů a podobně
 - vede účastníky k využívání zkušeností a nově nabytých vědomostí a dovedností v praxi.

METODY

- Z hlediska vztahů k praxi:
 - teoretická
 - teoreticko- praktická
 - praktická

- z hlediska aktivizace:
 - přednáška
 - dialogové metody
 - projektové metody
 - manažerské hry
 - hraní rolí

KREATIVITA

- Kreativní účastník
 - je bystrý a duševně čilý, tzn. není omezen předsudky
 - je otevřený a zvědavý, nezřídka dokonce plný touhy po objevování nových věcí
 - snadno rozezná otevřené problémy (problémová senzitivita) a dovede je správně posoudit.
 - chopí-li se jednou nějakého problému, hned tak se ho nepustí, neboť se vyznačuje vytrvalostí, pevným postojem, pevnou vůlí a schopností prosazovat své myšlenky
 - v žádném případě však nelpí na určitém směru myšlení, poněvadž je schopen rozpoznat nesprávné cesty, zachovávat odstup a nespokojí se s prvním řešením, které se naskytne
 - je schopen nadchnout se a v případě nutnosti na sebe také bere rizika

KREATIVITA

- Působení skupiny můžeme vysvětlit v několika bodech:
 - - skupina napomáhá rozvíjení styků mezi svými členy, pomáhá změkčovat „zkostnatělé“ struktury myšlení a odbourávat prostředky
 - - společnou práci lze snáze zvládat obtížné úkoly
 - - procesy ve skupinách (vztahy, způsoby chování, struktura a vzájemné vlivy) lze poznat a řídit pomocí poznatků a metod skupinové dynamiky – tím lze výrazně zvýšit efektivnost práce ve skupině
 - - diskuze ve skupině slouží k tomu, aby se myšlenky nevytvářeli izolovaně, ale aby je znali všichni členové skupiny
 - - myšlenky se mohou vzájemně doplňovat
 - - asociacemi se rodí nové myšlenky
 - - velké množství rodících se myšlenek umožňuje jejich posouzení, čímž se zvyšuje kvalita skupinové práce
 - - myšlenky se posuzují z rozmanitých stanovisek a nejsou postiženy jednostranností
 - - extrémní myšlenky a čistě subjektivní názory se v diskuzi odhalí, uhladí a přiblíží obecnému konsenzu

KREATIVNÍ METODY

- brainstorming
- brainwriting
- metoda CNB
- synektika
- laterální myšlení
- metoda pro-kontra
- metoda black – box
- morfologické metody
 - mřížka myšlenek
 - morfologická skříňka

BRAINSTORMING

- Zásady
 - 4-12 osob
 - širokému spektru odborných znalostí a různý stupeň zkušeností
 - Hierarchické rozdíly mezi účastníky by neměly být příliš veliké, jinak bude tok myšlenek brzděn
 - Účast dobrovolná, nebo alespoň ne proti vůli účastníka
 - seznámení s problémem teprve na vlastním setkání
 - jednoduchá struktura skupiny. Řízení má na starosti lektor (moderátor) a administrativu obstará zapisovatel
 - Každý účastník se smí volně vyjadřovat bez hodnocení vhodnosti nápadu.
- Pravidla
 - nápady mají být přednášeny spontánně a volně, a to i když se zdají neobvyklé, nebo dokonce absurdní
 - zapisovatel zaznamenává myšlenky anonymně, heslovitě, způsobem viditelným všem účastníkům
 - Jde o množství návrhů – kvantita je důležitější než kvalita
 - Neuplatňuje se autorské právo, výslovně je žádoucí navazovat na návrhy předchozího diskutujícího (pokračovat v nich a dále rozvíjet).
 - Během jednání nesmějí být návrhy kritizovány nebo hodnoceny. V případě nutnosti musí zasáhnout moderátor.

BRAINWRITING

- metoda podobná brainstormingu
- myšlenky jsou sdělovány písemně
- po zapsání svých myšlenek a návrhů (někdy je nucen napsat určitý počet návrhů) předá účastník papír svému sousedovi
- tímto způsobem se pokračuje, dokud jednotlivé papíry neoběhnou všechny účastníky.
- Výhody:
 - efektivnost daná materiálním a časovým omezením, jakož i stanovenými pravidly o výměně myšlenek
 - písemný způsob vylučuje rušivé vlivy nekonečných diskuzí a usnadňuje koncentraci. V etapě hledání myšlenek se uvnitř skupiny neprojevuje napětí a konflikty
 - proces hledání nemůže být ovládán dominantními osobnostmi
 - nesmělí lidé, kteří se ostýchají pronášet své myšlenky před publikem, zde mohou své návrhy zaznamenávat na papír „anonymně“

CNB (COLLECTIVE NOTEBOOK)

- - každý účastník vede pro sebe po dobu cca čtyř týdnů poznámkový list k zadanému problému na který zaznamenává:
 - spontánně všechny své myšlenky
 - poznámky k vlastnímu zadanému problému jeho rozšíření, novou definici
 - náměty řešení ze zpráv a odborné literatury
- Každý účastník uzavře po uplynutí lhůty svůj soubor myšlenek
 - Uspořádá a objasní nejlepší myšlenky
 - Uvede návrhy dalšího postupu
- Lektor (moderátor) shromáždí příspěvky, vyhodnotí a prodiskutuje je na semináři za přítomnosti všech účastníků

SYNEKTIKA

- vyvolávání asociací a tvorba analogií, vytváření předpokladů pro nalézání nových myšlenek
- Fáze
 - předložení návrhů řešení a prvků všeho druhu, které spolu zdánlivě nesouvisí
 - návrhy řešení se pomocí systematické tvorby analogií obměňují a zavedou nás ke zcela novému stanovisku k – původnímu problému
 - po ověření se nakonec vyvíjejí konkrétní myšlenky zaměřené k řešení původního centrálního problému
- Tvorba nových myšlenek
 - přejít na významově příbuzný problém – např. „sklad“ místo „parkoviště“
 - vytvářet osobní analogie – např. vmyslit se do situace někoho jiného
 - hledat analogie v jiné oblasti, např. příroda místo techniky, rodiny místo státu
 - vzdálit se od problému: změnit činnost, uvolnit se, a tím se osvobodit od zaměření na určitý směr řešení

LATERÁLNÍ MYŠLENÍ

- Změna úhlu pohledu na daný problém
- přerušuje se zvolený nebo váznoucí myšlenkový proces a odvede se stranou. To může tento navyklý myšlenkový proces uvolnit, podnítit intuici, a dokonce vést k novým nečekaným řešením
- Praktické techniky sloužící k rozvoji alternativ:
 - zpochybníme domněnky a předpoklady dosavadního postupu a u každého takového zpochybněného bodu si položíme otázku proč
 - chápeme zadání problému jako návrh, který můžeme realizovat různými způsoby
 - rozložíme problém na dílčí problémy, abychom zlepšili celkový přehled a našli přístupy k dílčím řešením
 - obrátíme danou situaci, abychom se odpoutali od původního způsobu uvažování a dospěli k nové pozici
 - použijeme brainstorming k získání alternativních myšlenek
 - hledáme analogie, u nichž je přístup k řešení známý a lze jej modifikovat na původní problém

PRO-KONTRA

- Pro a proti. Kritika, negace a konstrukce
- Přístupy
 - vzájemná argumentace v určité věci až k dosažení vzájemné dohody prostřednictvím lektora
 - Shromažďovat vlastní protiargumenty k určité nalezené myšlence a snaha je pak vyvracet
 - Vzájemná výměna argumentů a protiargumentů a jejich působení
 - Odkládání řešení určitého problému nebo jeho posuzování, tzn. nechat pracovat čas za sebe
 - Kritické posouzení určité věci a přitom neakceptování dané skutečnosti, nýbrž její posouzení pomocí určitých měřítek
 - Zaujetí stanoviska při shromáždění všech použitelných argumentů
 - Uvedení a pečlivé zvážení všech argumentů pro a proti
 - Použití klasického třístupňového postupu. Teze – antiteze – syntéza, nebo vytvoření vlastního názoru při konfrontaci opačných stanovisek

MANAŽERSKÉ HRY

- Podnikové hry
 - Rozdělení účastníků vzdělávání do podskupin. Každá podskupina samostatně tvoří vedení společnosti.
 - Úkolem je prodávat, investovat, vyrábět, podnikat a všechny další činnosti, které jsou pro vedení společnosti charakteristické.
 - Skupiny navzájem soupeří.
- Funkční hry
 - napodobuje se určitá podniková funkce a formy rozhodování na její úrovni.
 - jednou učiněná rozhodnutí neleze vzít zpět. Charakterizuje to dynamičnost procesu.
 - Skupiny pozorujeme jako malé sociální skupiny.